



ИНСТИТУТ ПО БИОФИЗИКА И
БИМЕДИЦИНСКО ИНЖЕНЕРСТВО
Българска академия на науките

Адрес: ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 21, 1113 София
02 9793607 | office@biomed.bas.bg | http://biomed.bas.bg/bg



Утвърждавам:

(подпис и печат)

Директор: Проф. д-р Тания Пенчева

ПРАВИЛНИК ЗА РАБОТАТА НА КОМИСИЯТА ПО АКАДЕМИЧНА ЕТИКА В ИНСТИТУТА ПО БИОФИЗИКА И БИМЕДИЦИНСКО ИНЖЕНЕРСТВО КЪМ БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Раздел I ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този Правилник урежда устройството, дейността и управлението на Комисията по академична етика (КАЕ) към Института по биофизика и биомедицинско инженерство (ИБФБМИ) към Българска академия на науките (БАН), съгласно Закона за БАН, Устава на БАН, Правилника за работата на Комисията по академична етика към Общото събрание на БАН, Етичния кодекс на служителите в БАН (ЕКСБАН), Етичния кодекс на учените от ИБФБМИ (ЕКИБФБМИ) – Глава 3, Раздел VI: Процедури за разрешаване на етични конфликти и Правилника за дейността и устройството на ИБФБМИ.

Чл. 2. КАЕ се конституира в състав и мандат с решение на Научния съвет (НС) на ИБФБМИ. Промени в състава ѝ се правят с решение на НС на ИБФБМИ и в съответствие с Раздел III от Правилника на КАЕ при ИБФБМИ.

Раздел II ПРЕДМЕТ НА ДЕЙНОСТ

Чл. 3. Основни задачи на КАЕ са:

- (1) Да подготвя и внася за обсъждане и приемане от НС или Общото събрание (ОС) на ИБФБМИ на академични актове и решения, касаещи етичните взаимоотношения в ИБФБМИ.
- (2) Да разглежда етични проблеми, които са извън компетентността на ръководните органи на ИБФБМИ.

Чл. 4. Роля за изграждането на нравствените взаимоотношения между служителите и учените в ИБФБМИ имат членовете на НС и на ОС на ИБФБМИ. Основна цел на дискусиите в НС и ОС по време на редовните заседания, както и на общуването между членовете им извън тях, е достигането до демократични решения, отчитащи както интересите на института като цяло, подчинени на обществения интерес, така и на отделните звена и колеги, влизащи в неговия състав.

- (1) Членовете на НС и ОС участват в дискусиите на принципа на равноправието. Критиките, възраженията и полемиките не се определят от научните степени и длъжности на участниците, както и от техните формално-административни позиции.
- (2) Участниците в заседанията на НС и ОС следва да се стремят към ясни, точни и аргументирани изказвания, фокусирани върху конкретния разглеждан проблем.
- (3) Обидите, обвиненията и дискриминациите, изброени в чл. 9 от ЕКИБФБМИ и чл. 13 на ЕКСБАН, се смятат за абсолютно недопустими и морално осъдителни.

Чл. 5. В рамките на своята компетентност КАЕ:

- (1) Разглежда постъпилите в Комисията жалби относно нарушения на ЕКИБФБМИ и ЕКСБАН, като при необходимост изисква допълнителен доказателствен материал – протоколи от заседания, документиран публични изяви и изяви в академичната среда на ИБФБМИ, устни показания на свидетели на конфликтната ситуация и др.
- (2) Произнася се върху основателността на подадените жалби съобразно раздел VI от настоящия Правилник.
- (3) Изготвя:
 1. Писмени становища относно жалбите, подадени съобразно чл. 15, чл. 16 и чл. 17 от настоящия Правилник;
 2. Препоръки за подобряване на нравствените взаимоотношения между служителите и учените в ИБФБМИ;
 3. Предложения за допълване и/или изменения на ЕКИБФБМИ;
 4. Изпълнява посреднически функции между засегнатите страни до изясняване и разрешаване на спорните или конфликтни ситуации помежду им.

Раздел III СЪСТАВ И УПРАВЛЕНИЕ НА КАЕ

Чл. 6. (Изм. - 15.07.2026 г.) КАЕ към ИБФБМИ се състои от 5 члена, избирани чрез явно гласуване от НС на ИБФБМИ, за срок от 4 години, като мандатът на КАЕ съвпада с мандата на НС.

- (1) За членове на КАЕ се предлагат учени и служители на ИБФБМИ, доказали с поведението и научната си биография, висок морален статус и авторитет сред своите колеги, позволяващ им да разглеждат обективно и безпристрастно постъпилите в комисията казуси.
- (2) Първото заседание на КАЕ се насрочва и свиква от Председателя на НС на ИБФБМИ. Присъствието на всички членове на КАЕ на първото заседание е задължително.
- (3) На това заседание се избира ръководството (председател и зам.-председател) на комисията по предложение на нейните членове или на НС на ИБФБМИ. Ръководството се избира с явно гласуване и мнозинство повече от половината от общия брой на нейните членове.
- (4) В случай, че председателят е възпрепятстван да свика или ръководи заседание на КАЕ, неговите функции се поемат от зам.-председателя.
- (5) Когато член на КАЕ е страна в етичен спор, разглеждан от нея, той се отстранява от участие в дейността ѝ до решаването на казуса, за да бъде избегнат конфликтът на интереси.

Чл. 7. Предсрочното прекратяване на членството в КАЕ става:

- (1) По собствено желание чрез писмено заявление за оставка, внесена на заседание на комисията. Членството се смята за прекратено от датата на заседанието, на което комисията бива официално уведомена от своя председател за подадената оставка, която не се гласува. Копия от подаденото заявление и протокола на заседанието се изпращат на Председателя на НС.
- (2) При фактическа или предстояща невъзможност за участие в работата на КАЕ повече от шест месеца чрез писмено уведомяване или констатация на ръководството на комисията. След обсъждане в комисията, Председателят на НС бива писмено уведомено чрез копия от подаденото заявление и протокола на заседанието.
- (3) При фактическо неучастие в три или повече последователни заседания на КАЕ в рамките на 12 месеца без уважителни причини.
- (4) Въз основа на категорично установени от членовете на комисията нарушения на нейния Правилник или на ЕКСБАН и ЕКИБФБМИ. Предложение за прекратяване на членството се прави на заседание на комисията и се гласува с мнозинство от повече от половината състав. Присъствието на всички членове на комисията в тези случаи е задължително – за първо заседание на КАЕ по казуса или отложено такова при съобщение, че някой от членовете е сериозно възпрепятстван. При повторно отсъствие на засегнатия член, останалите могат да вземат решение с единодушие. Копие от протокола от заседанието се изпраща до Председателя на НС, който предлага на НС да гласува отзоваването от комисията на съответния неин член.
- (5) При напускане на член на комисията на ИБФБМИ. Председателят на НС се уведомява писмено за тази промяна от председателя на комисията.
- (6) На мястото на напуснал или отзован член се избира нов съобразно чл. 2, до изтичането на мандата на КАЕ.

Раздел IV **ОБЩУВАНЕ И ФУНКЦИОНИРАНЕ НА КАЕ**

Чл. 8. Ръководни морални принципи за общуване в КАЕ са заложените в ЕКСБАН, ЕКИБФБМИ и Европейската харта на учените, като:

- (1) Свобода на мисленето и словото – всеки член на КАЕ изказва своите аргументирани становища, съобразени с посочените в чл. 1 документи.
- (2) Отговорност, безкористност и безпристрастност – членовете на КАЕ се придържат единствено към нормативните предписания, без да проявяват скрити или явни пристрастия към засегнатите в етичните казуси страни.
- (3) Обективност – неутралност и придържане единствено към изложените факти и обстоятелства относно конкретните морални казуси.
- (4) Критичност и самокритичност – ефективността на дискусиите в КАЕ зависи от вслушването в аргументите на всичките ѝ членове.
- (5) Откритост – всеки служител на ИБФБМИ и засегнатите страни имат правото да получат информация относно работата на КАЕ, както и достъп до нейните протоколи.
- (6) Доверие и честност – членовете на КАЕ разчитат, че при разглежданите спорни казуси всеки от тях привежда надеждна и обективно проверена информация.

- (7) Равнопоставеност – зачитане на демократичността и диалогичността при взимането на решения.

Чл. 9. Стилът на общуване в КАЕ включва следните принципи:

- (1) Способност за абстрахиране от собствените емоции и лични пристрастия като неотменимо условие за етически обосновани и обективни отсъждания.
- (2) Отказ от опити за налагане на неаргументирани мнения или оценки относно моралния или неморален характер на нечия постъпка, действие или изказване.
- (3) Способност за отчитане на различни гледни точки чрез изключване на личните емоционални или идеологически пристрастия.
- (4) Отхвърляне на авторитарно-манипулативния стил на общуване, водещ до превръщането на лидера в последна инстанция на ценностното „знание“ и морално отсъждане, както и до комплементарните на тази позиция конформистки нагласи.

Раздел V

СВИКВАНЕ, РЪКОВОДСТВО И ПРОВЕЖДАНЕ НА ЗАСЕДАНИЯТА

Чл. 10. Заседание на КАЕ се свиква по предложение на нейния председател, на председателя на НС на ИБФБМИ или по искане на най-малко трима нейни членове, които внасят писмена молба до председателя на КАЕ или при отсъствието му – до зам.-председателя или до председателя на НС, или при постъпило искане от учен или изследователски колектив за произнасяне относно допустимостта на експериментална и/или изследователска дейност по чл. 5, ал. (1) на Раздел II. Датата, мястото и часът на заседанието се определят от председателя на КАЕ или заместващото го лице след съобразяване с възможностите за участие на всички членове на комисията.

Чл. 11. Заседание на КАЕ се провежда:

- (1) Ако присъстват повече от половината от общия брой на членовете ѝ.
- (2) Поради спецификата на научните ангажименти на членовете на комисията при неотложни случаи, заседания се провеждат и с помощта на съвременните електронни средства: конферентни връзки, имейли, телефонна комуникация и др.
- (3) Заседанията на КАЕ се ръководят от председателя или зам.-председателя на комисията.
- (4) Заседанията на КАЕ се протоколират от избран на заседанието протоколчик.
 1. Окончателният протокол се изготвя в едномесечен срок от провеждане на заседанието и се съхранява в архива на КАЕ, като копие се предава на Ръководството на НС.
 2. При необходимост се правят копия на протокола, които се предоставят с подпис от председателя на КАЕ: а) на заинтересованите ръководни органи на ИБФБМИ; б) на страните, засегнати в етичен спор, за който комисията е била уведомена по надлежния ред, описан в този Правилник.

Чл. 12. По преценка на КАЕ на заседанията ѝ могат да бъдат поканени за изслушване представители на засегнатите в конкретния етичен казус страни, както и евентуални свидетели, посочени от тях.

Чл. 13. Заседанията на КАЕ протичат при спазването на следните правила:

- (1) Председателят на комисията свиква заседанията на КАЕ, като предварително уведомява по електронен път нейните членове за датата, мястото, часа и дневния ред.
- (2) Членовете на КАЕ имат правото да предложат включването в дневния ред на допълнителни точки, които се подлагат на гласуване.
- (3) Заседанието започва с приемане на окончателния дневен ред, който се прочита от председателя на комисията.
- (4) Преди разглеждането на основните точки председателят прочита решения от предишни заседания или на части от тях, ако те имат отношение към подлежащите на разглеждане казуси.

Раздел VI

ПРАВИЛА ЗА СЕЗИРАНЕ НА ПОСТОЯННИЯ СЪСТАВ НА КОМИСИЯТА

Чл. 14. КАЕ не разглежда случаи, отнасящи се до:

- (1) Лични преживявания на обида или нанесени морални щети без привеждането на обективни доказателства за нарушаване на ЕКСБАН и ЕКИБФБМИ или на настоящия Правилник.
- (2) Предвиждащи търсенето на дисциплинарна отговорност и налагането на дисциплинарни санкции, както и до параграфи № 6 и 7 от преходните и заключителни разпоредби на ЕКСБАН.
- (3) Нарушения, които влизат в областта от компетенции на българските правораздавателни органи, като: плагиатство, кражба на интелектуална собственост и др.

Чл. 15. КАЕ може да бъде сезирана относно етическата страна на нарушенията, описани в чл. 14, ал. (2) и (3), след като компетентните правораздавателни или административни органи се произнесат с окончателни решения върху тях и при спазване на описания в чл. 16 и чл. 17 ред.

Чл. 16. Сезирането на КАЕ става чрез:

- (1) Посочване на моралните принципи, норми и правила от ЕКСБАН и ЕКИБФБМИ, които според жалбоподателя са нарушени във връзка с чл. 3 и чл. 4 от настоящия Правилник.
- (2) При подаването на оплакване се излагат обективни факти, обстоятелства, свидетели и/или свидетелства, а не интерпретации или оценки, породени от лични преживявания, емоции, политически пристрастия или друг тип идеологически ориентации.

Чл. 17. Жалбите до КАЕ се внасят в писмена форма до председателя ѝ, заведени в деловодството на ИБФБМИ.

Раздел VII

ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

Чл. 18. КАЕ взема решения, ако заседанието е редовно по смисъла на чл. 11, ал. (1) и (2) от този Правилник.

Чл. 19. КАЕ взема решения с поименно гласуване и болшинство на членовете от състава.

- (1) Всеки член на комисията излага своите аргументи за отсъждане върху конкретния казус, основавайки се на посочените в чл. 1 документи.
- (2) Всеки присъствал на заседанието член на КАЕ има право да оспори решенията на комисията, ако смята, че те противоречат на принципите, записани в ЕКСБАН, ЕКИБФБМИ и/или в този Правилник.
- (3) В този случай, той може да се обърне с писмено аргументирано възражение до Председателя на НС на ИБФБМИ, посочвайки изрично кои разпоредби на двата документа и по какъв начин са нарушени от членове на комисията.
- (4) Председателят на НС на ИБФБМИ решава дали да върне казуса за преразглеждане в КАЕ или да го включи в дневния ред на НС.

Чл. 20. Решенията на КАЕ се изпращат на засегнатите страни и на НС на ИБФБМИ. Когато те не се вземат с пълно мнозинство, се излагат мотивите и аргументите „за“ и „против“ на всички членове на комисията.

Раздел VIII КОНТРОЛ НА ДЕЙНОСТТА

Чл. 21. КАЕ се отчита пред НС на ИБФБМИ, като представя:

- (1) Доклад за работата си в края на всяка мандатна година.
- (2) Информира НС на ИБФБМИ за отхвърлените и разгледани жалби, като мотивира решенията си и изказва препоръки за подобряване на етичните взаимоотношения между служителите на ИБФБМИ.
- (3) В края на своя мандат, въз основа на натрупания опит, КАЕ прави препоръки за подобряване на организацията на дейността на бъдещата комисия.

Раздел IX ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА САНКЦИИ

Чл. 22. Когато КАЕ констатира, че не е извършено нарушение на ЕКИБФБМИ и ЕКСБАН:

- (1) Случаят се смята за приключен, освен ако някоя от засегнатите страни не посочи аргументирано, чрез нова писмена молба до КАЕ, че Комисията е нарушила при отсъждането си някои от ръководните за нея документи. Тогава случаят се връща за преразглеждане.
- (2) При повторно отхвърляне на жалбата засегнатата страна уведомява Ръководството на НС, което преценява дали е основателно тя да бъде внесена за обсъждане в НС или решението на КАЕ е окончателно.

Чл. 23. В случай, че КАЕ констатира нарушаване на ЕКИБФБМИ и/или ЕКСБАН, тя уведомява писмено засегнатите страни, като изготвя препоръчителен доклад до НС на ИБФБМИ. Докладът може да предлага следните мерки:

- (1) Формално предупреждение.
- (2) Мотивирано предложение за публично изявление на Ръководството на НС като порицание за извършеното нарушение.

- (3) Информирание на членовете на НС на ИБФБМИ за нарушения по смисъла на ЕКИБФБМИ и/или ЕКСБАН.
- (4) Препоръки за прилагане от компетентните органи по §2 от Преходните и заключителни разпоредби на ЕКИБФБМИ.

Раздел X
ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

- 1. Настоящият Правилник е утвърден с Протокол №3 от 19.03.2020 г. на НС на ИБФБМИ и изменен с Протокол №9 от 15.07.2026 г. на НС на ИБФБМИ.
- 2. Изпълнението на всички процедури, провеждани от съставите на ЕКИБФБМИ, съответстват на нормативните изисквания за опазване на лични данни.